

GOSPODARSKI RAZVOJ IN RAZVOJ ČLOVEKOVIH ZMOŽNOSTI

mag. Metod
Černetič
Fakulteta za org.
vede, Kranj

Nekatere dileme in vprašanja pri načrtovanju izobraževanja

Več avtorjev meni, da se prihodnosti ne napoveduje, ampak se jo ustvarja. Šele ko je jasno, kaj mora biti ustvarjeno, se lahko vprašamo, kaj bo ustvarjeno in kaj je lahko ustvarjeno. Gre torej za sosledje: vrednote (cilji), strategije, operativne odločitve. Temeljni pogoj takega normativnega planiranja je sodelovanje in dogovarjanje interesnih skupin v družbi, v njenih podsistemih in organizacijah.

Ciljna razsežnost planiranja (usmerjanja) je tem pomembnejša, čim dolgoročnejši so plani in cilji v njih. S trenutnimi gibanji in njihovo ekstrapolacijo pa moramo računati predvsem v kratkoročnem smislu. Čim daljši so roki, tem pomembnejši postajajo cilji in tem večje so možnosti za preusmeritev sedanjih gibanj. Usmerjanje družbenega razvoja ima več razsežnosti:

- analitično, pri kateri gre na podlagi sedanje stanja za analizo preteklih gibanj in procesov;
- prognostično, pri kateri na podlagi trenutnega stanja in preteklih gibanj napovedujemo stanje v prihodnjem obdobju;
- ciljno, ki obsega želena stanja v prihodnjem obdobju;
- upravljalno, pri kateri ugotavljamo razmik med napovedanim in ciljnim stanjem ter poti in ukrepe za preusmerjanje trenutnih gibanj v zeleno smer.

V prispevku bomo obravnavali naslednja vprašanja in se opredeljevali do njih:

- dileme planiranja izobraževanja,
- zapletenost razmerja med tehnološkim razvojem in izobraževanjem,

- razvojni prepad med razvitimi in nerazvitimi,
- cilji družbenega razvoja Slovenije.

DOLGOROČNO USMERJANJE IN PLANIRANJE IZOBRAŽEVANJA

Dolgoročno usmerjanje in planiranje izobraževanja zahtevata velike in pospešene tehnološke spremembe. Izobraževanje mora s svojo kontinuiteto zagotoviti kadrovske, socialne, ekonomske in politične ravnovesje z usmeritvami v znanosti in tehnologiji. Analize dogajanj v zvezi s ponudbo in povpraševanjem po znanju (v državah OECD) govore o »prepadu znanja« (1) in kadrov. Rešitve naj bi bile v mnogih mehanizmih ravnotežja med ponudbo in povpraševanjem po znanju. Kaže se potreba po oblikovanju takih izobraževalnih programov, ki omogočajo fleksibilnost poklicev. Poudarek je na kvalitetni splošni izobrazbi, ki naj jo zagotovi redni izobraževalni sistem. »Prepad znanja« (kadrov), ki je posledica hitrejših sprememb v zvezi s povpraševanjem kot pa v zvezi s ponudbo znanja, je v zadnjih desetletjih v razvitih tržnih gospodarstvih (ob ekspanziji visokošolskega izobraževanja) privedel do institucionalne diferenciacije univerz in visokega šolstva. Uveljavil se je tako imenovani dualni (binarni) sistem visokošolskega izobraževanja.

Temeljne usmeritve, ki zadevajo usmerjanje in planiranje izobraževanja v svetu, so (2):

- prehod iz industrijske v postindustrijsko oziroma informacijsko družbo spremlja pre-

Izobraževalni programi naj omogočajo predvsem fleksibilnost zaposlovanja.

hod od kvantitativnih h kvalitativnim spremembam izobraževanja;

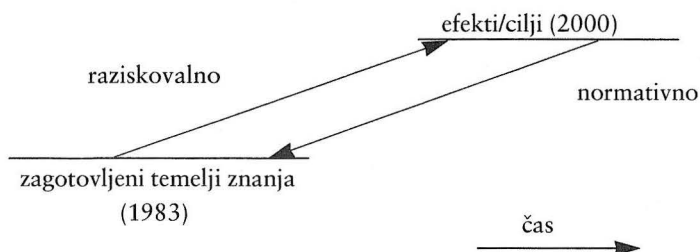
- koncept permanentnega izobraževanja naj bi privedel k realizaciji dveh osnovnih medsebojno povezanih značilnosti prihodnje družbe: doživljenjsko izobraževanje in »učecho se družbo«;
- povečane potrebe po znanju vodijo v stanje, v katerem je znanje pomembnejše kot pa poti do njega, od tod tudi koncepcija permanentnega izobraževanja in afirmacija neformalnih oblik izobraževanja.

RAZISKOVALNO IN NORMATIVNO NAPOVEDOVANJE IZOBRAŽEVANJA

Obstaja osnovna razlika med raziskovalnim (tistim, kar je izvedljivo) in normativnim (tistim, kar je dobro) napovedovanjem, kar lahko prikažemo tudi grafično (shema 1).

Medsebojno delovanje med tema dvema pristopoma razkriva dialektično naravo izobraževalnega napredovanja. Ker je izobraževanje eden izmed sektorjev v družbi, ki se razmeroma počasi spreminja, obstaja velika verjetnost, da bo »izobraževanje v prihodnosti« predvsem funkcija »izobraževanja danes«. Večina izobraževalnih politik je »... bilo oblikovanih ne kot direktna posledica kvantitativnih rezultatov napovedi, ampak v kompleksnem procesu dialoga med proizvajalcem in potrošnikom izobraževalnih storitev, v katerem mora napovedovanje (po naravi kvantitativno in naraščajoče kvalitativno) najti svojo pravo mesto« (3).

Shema 1: Raziskovalno in normativno napovedovanje v izobraževanju

Vir: Wood J., A Comprehensive View of Long-term Educational Planning, UNESCO, Pariz, 1986, str. 8.

PODROČJA IN DILEME PLANIRANJA IZOBRAŽEVANJA

V svetu (razvitih tržnih gospodarstvih) se je v šestdesetih in sedemdesetih letih govorilo o

»krizi izobraževanja«, bolj so se povečevali tudi deleži generacij v srednjem in visokem šolstvu in več se je govorilo o »strategijah razvoja človeških virov«. V teh letih in teh okoliščinah so tudi nastale ideje o »permanentnem« in »vseživljenjskem izobraževanju«.

Harbison F. (4) navaja, da v vsaki družbi (državi) oziroma nacionalni ekonomiji obstajajo različne dileme pri planiranju izobraževanja. Obstaja šest področij planiranja izobraževanja, ki se pojavljajo v vsaki državi, ne glede na specifičnosti, na katerih se morajo nosilci politike izobraževanja in kadrov vedno znova odločati (določati prioritete):

1. Izbira med ravnimi izobraževanja. Pri investicijah v izobraževanju se je treba najprej odločati med investiranjem v osnovno-, srednje-, višje- in visokošolsko izobraževanje. Načeloma ima prednost lahko le ena raven izobraževanja, ne pa vse hkrati (razlike med razvitimi in nerazvitimi državami).

2. Izbira med kvaliteto in kvantiteto. Če so finančna sredstva omejena, nastaja dilema, ali:

- izobraževati manjše število učencev in tem omogočiti kvalitetnejše učbenike, pripomočke in kvalitetnejši kader;
- izobraževati večje število učencev z manj kvalitetnim instrumentarijem in materialno osnovo.

3. Znanost in tehnologija v primerjavi z drugimi poklici. Dilema se pojavlja predvsem pri visokošolskem izobraževanju; gre za ravnotežje med znanostjo, tehnologijo in socialnim razvojem na eni strani in skupinami poklicev na drugi strani. Gre za optimalno razmerje med študenti naravoslovno-tehničnih smeri in študenti družboslovja ter humanistike.

4. Formalno in neformalno izobraževanje. Največji poudarek je na formalnem izobraževanju, ki je bilo tudi najprej institucionalizirano. Izobraževanje odraslih in mladine z neformalnimi oblikami izobraževanja se je pojavilo kasneje, je pa tudi v sodobnih trdnih gospodarstvih doživelo nesluten razvoj (izobraževanje na daljavo, odprte univerze itd.).

5. Izbira stimulansov za študij. Kako pritegniti večje število študentov v študij poklicev in strokovnih področij, ki jih ima družba za prioritete oziroma ki več prispevajo h gospodarskemu razvoju (naravoslovje, tehnika). Ta

izbor vsekakor zahteva veliko prizadevanj, sredstev in odgovornost ljudi, ki se s tem ukvarjajo, da prek trga dela in znanja ustrezno stimulirajo ter usmerjajo študente v »prioritetna« področja.

6. Namen izobraževanja. Koga naj izobraževanje zadovolji? Ali naj izobraževanje upošteva potrebe posameznika, institucij ali celotne družbe? Na tem področju se je treba odločiti v skladu s političnimi, ekonomskimi in socialnimi cilji posamezne države in njeno prioriteto družbenih razvojnih ciljev.

KONVERGENCA CILJEV IZOBRAŽEVANJA

Govorimo o konvergenci ciljev na področju planiranja visokega šolstva (5):

- razvite države s tržnim gospodarstvom uporabljajo, poleg metode družbenega povpraševanja, tudi metodo potreb po delovni sili;
- centralnoplanske države pa uporabljajo, poleg metode potreb po delovni sili, tudi metodo družbenega povpraševanja.

To konvergenco ciljev in metod v zvezi s planiranjem visokega izobraževanja je potrdil tudi posvet The Development of Higher Education Policy and Planning (Bled, julija 1996) (6) Sveta Evrope, ki je združil izvedence za tržno in nekdanje plansko gospodarstvo. Prvi so pri planiranju izobraževanja poudarjali predvsem pomen družbenih ciljev pri razvoju visokega šolstva, drugi pa različne pristope pri ugotavljanju potreb po delovni sili.

Tudi navedeni ugotovitvi o pomanjkanju podatkov za oblikovanje kvalitetnih računalniških modelov za planiranje visokega šolstva in podiplomcev posebej ter konvergenci ciljev v zvezi s planiranjem visokega šolstva sta nas, poleg drugih razlogov, privedli do odločitve o uporabi tako imenovanega heurističnega pristopa pri planiranju podiplomskega študija in razvoja kadrov za raziskovalno dejavnost v Sloveniji. Pri tem se bomo izogibali kvantificirani presoji različnih družbenih ukrepov pri razvoju usposabljanja raziskovalcev. V zvezi s tem pristopom je glavna analiza družbenih ciljev in kritičnih okoliščin ter ocena sprejetih alternativ prihodnjega družbenega razvoja (Strategija gospodarskega razvoja, Nacionalni raziskovalni program, Strategija tehnološkega razvoja).

ZAPLETENOST RAZMERJA MED TEHNOLOŠKIM RAZVOJEM IN IZOBRAŽEVANJEM

Izobraževanje in tehnološki razvoj

Nekatere raziskave kažejo, da se z uvajanjem novih tehnologij strokovnost dela zmanjšuje, druge pa, da se na splošno povečuje. V zvezi z uvajanjem nove kompleksne in globalne tehnologije sta pred izobraževalnim sistemom dve dolgoročni nalogi: osvajanje upravljavskega znanja in znanja o programiranju. V svetu in pri nas se čedalje bolj uveljavlja širši pogled na izobraževanje in zelo poudarja splošno znanje oziroma izobrazba.

Značilnosti sodobnega tehnološkega razvoja, ki jih je treba upoštevati pri oblikovanju sistema in politike izobraževanja (7):

- dematerializacija tehnologij (hitrejši razvoj terciarnih dejavnosti z odločilno vlogo povezovalnih in informacijskih tehnologij),
- intelektualizacija delavcev (povečanje deleža višje- in visokoizobraženih kadrov),
- profesionalizacija delavcev (višja stopnja delovne etike, kvaliteta delovnega življenja in kvaliteta življenja bosta glavna motiva pri izobraževanju ob delu),
- obseg in stopnja tehnoloških sprememb (potrebne lastnosti kadrov v prihodnosti).

Poudarjena vprašanja postavljajo pred izobraževalni sistem posebne zahteve. Izobraževalni sistem se mora prilagajati spremembam v tehnologiji in povpraševanju po drugače usposobljeni delovni sili. Hkrati pa izobraževanje in znanje povzročata nove tehnološke, organizacijske in upravljalske spremembe. Vpliva na kvalitativno spremembo produkcijskih faktorjev.

Tehnološki in gospodarski razvoj

Kljub navidezni zapletenosti razmerja med izobraževanjem in tehnološkim razvojem pa so razvita tržna gospodarstva, predvsem po drugi svetovni vojni, razvila teorijo človeškega kapitala in izjemno demokratizirala izobraževanje. To se kaže predvsem v precejšnjih deležih generacij v srednjem izobraževanju in pri dodiplomskem in podiplomskem študiju. Čeprav so med posameznimi skupinami držav pomembne razlike, so nekatere omenjene usmeritve v razvitih tržnih gospodarstvih splošen pojav.

Kolikšen je lahko prispevek tehnološkega napredka k rasti posameznega gospodarstva, pa ponazarjajo podatki japonske agencije za znanost in tehnologijo, ki ocenjuje, da je znašal prispevek znanja (tehnološkega napredka) k rasti japonskega gospodarstva (8) v posameznih obdobjih:

- v obdobju 1955–1960 20 odstotkov,
- v obdobju 1960–1965 25 odstotkov,
- v obdobju 1965–1970 38 odstotkov,
- v obdobju 1970–1974 47 odstotkov
- v obdobju 1975–1981 pa se je povečal že na 65 odstotkov.

Prepad med razvitimi in nerazvitimi

Izobraževanje in znanost sta po različnih opredelitvah soodgovorna tudi za naravne in družbene razmere, v katerih bo živelo človeštvo v prihodnosti. Premagovala naj bi tudi civilizacijske razlike v globalnih družbah in med skupinami globalnih družb (zelo razvite države in države v razvoju).

Tabela 1. Svetovna razporeditev dohodka, 1960-1989

leto	Delež svetovnega dohodka, ki pripade		razmerje med najbogatejšimi in najrevnejšimi
	najbogatejšim (v odstotkih)	najrevnejšim (v odstotkih)	
1960	70,2	2,3	30 : 1
1970	73,9	2,3	32 : 1
1980	76,3	1,7	45 : 1
1989	82,7	1,4	59 : 1

Vir: United Nations, Development Programme, Human Development Report 1992 (New York: Oxford University Press, 1992).

Zelo razvite države razvijajo svoje civilizacijske, gospodarske in druge prednosti predvsem z intenzivnim razvojem človeških virov, RR in podjetništvom.

Dejstvo, da izumi poglobljajo prepada med razvitimi, ki krčevito branijo pridobljene pravice, in nerazvitimi, komentira Pretnar S. (9) tako, da med industrijsko revolucijo v Angliji ni bilo bistvene razlike v družbenem bogastvu na prebivalca. Približno leta 1850 je bilo razmerje že 1 : 3 v škodo manj razvitih. Danes, med znanstveno-tehnološko revolucijo, je razmerje med najmanj in najbolj razvitimi doseglo stopnjo 1 : 150 (100 dolarjev nacionalnega dohodka na leto v najmanj razvitih območjih sveta proti, recimo, 15.000 dolarjem v Švici). Tako stanje pa dokazujejo tudi podatki Unesca (glej tabele 1, 2, 3 in 4).

Tabela 2. Ocena skupnega števila razvojno raziskovalnih znanstvenikov in inženirjev v letih 1989-1990

področje	število znanstvenikov in inženirjev
Severna Amerika	1.011.000
Japonska	582.000
Zahodna Evropa	690.000
OECD skupno	2.283.000
Vzhodna Evropa	304.000
nekdanja Sovjetska zveza	2.013.000
razvite države skupaj	4.600.000
razvijajoče se države	700.000
svet skupaj	5.300.000

Vir: a) OECD Main Science and Technology Indicators (Pariz, november 1992);

b) UNESCO R&D Resources in the former USSR (FSU) and Central and Eastern European Countries (Pariz, junij 1992).

Tabela 3. Ocena števila visokošolsko izobraženih kadrov na milijon prebivalcev

DRŽAVA ALI REGIJA	1980	1985	odstotki porasta
Afrika	2.600	3.500	35
Azija	8.900	11.700	31
Evropa (s SZ)	35.700	48.600	36
Latinska Amerika	9.800	11.800	20
Severna Amerika	96.000	126.000	31
države v razvoju	6.300	8.300	32
razvite države	52.800	70.500	34

Vir: Unesco, 1991.

Tabela 4. Porast visokošolsko izobraženih kadrov na milijon prebivalcev v Sloveniji v letih 1961, 1971, 1981 in 1991

leto	število visokošolskih kadrov	odstotki porasta
1961	9.500	
1971	12.260	61
1981	24.100	60
1991	34.200	42

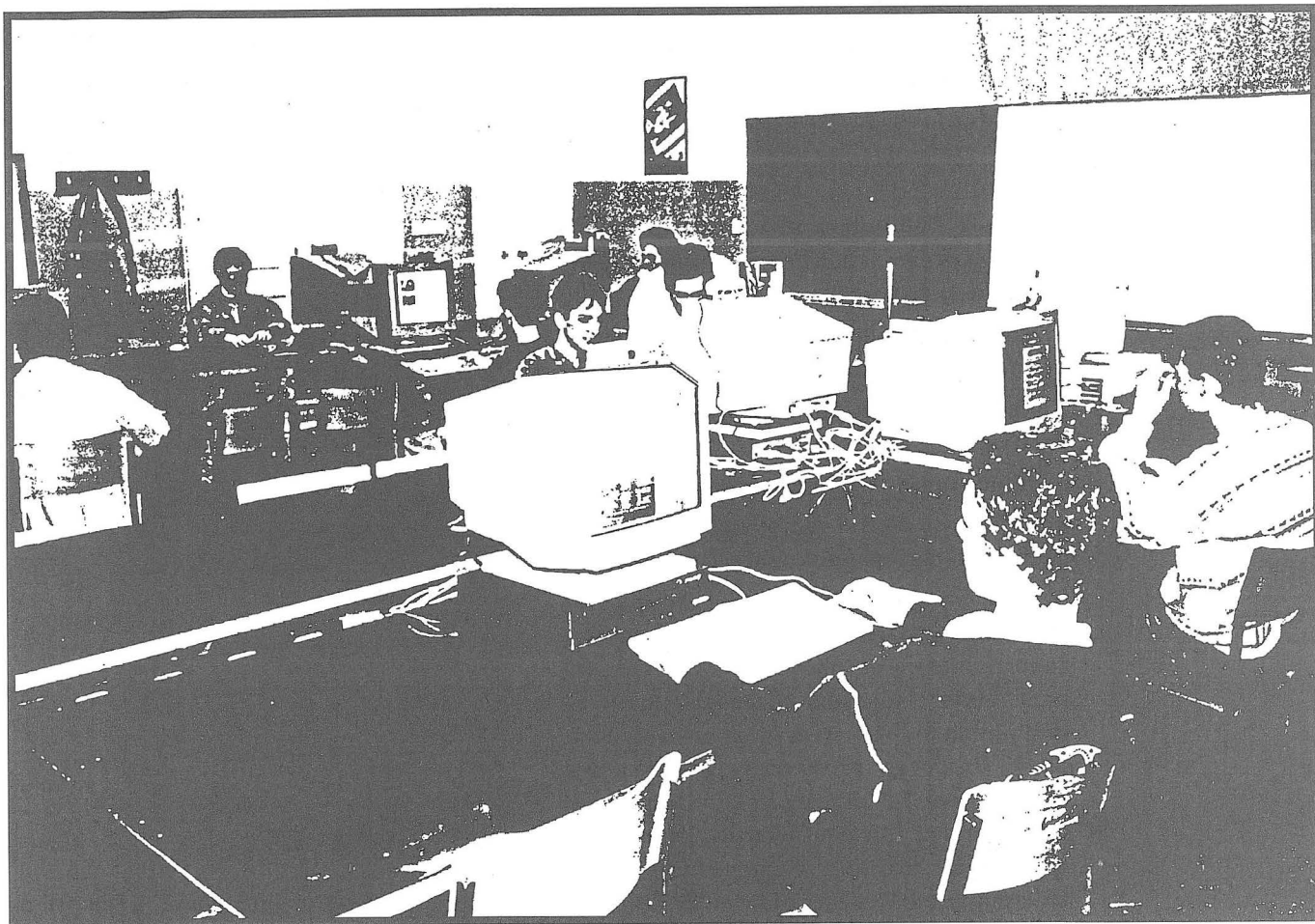
Vir: Statistični letopis R Slovenije, Ljubljana, 1995.

Cilji družbenega razvoja

Ideje in pojem planiranja je po mnenju mnogih tudi v sedanjih tržnih gospodarstvih še vedno aktualna ideja. So se pa v zadnjih desetletjih kvantitativni napovedni pristopi čedalje bolj umikali kvalitativnim napovednim pristopom. Samo planiranje pa so nadomeščali s pojmom usmerjanja ekonomskega, kadrovskega, izobraževalnega, znanstveno-tehnološkega ipd. razvoja. Oblikovanje ciljev in usmerjanje družbenega razvoja čedalje bolj temelji na znanstvenem in tehnološkem opazovanju.

Usmerjanje družbenega razvoja ima več razsežnosti (10):

1. Analitično, pri kateri gre na podlagi trenu-

tnega stanja za analizo preteklih gibanj in procesov.

2. Prognostično, pri kateri na podlagi trenutnega stanja in preteklih gibanj napovedujemo stanje v prihodnjem obdobju.

3. Ciljno, ki obsega želena stanja v prihodnjem obdobju.

4. Upravljalško, pri kateri ugotavljamo razmik med napovedanimi in ciljnim stanji ter iščemo poti in ukrepe za preusmerjanje trenutnih gibanj v želeno smer.

Z upoštevanjem teh različnih razsežnosti lahko določena družba vodi aktivno politiko usmerjanja družbenega razvoja, pri čemer postajata ciljna in upravljalška razsežnost planiranja čedalje pomembnejši.

Cilji strategije gospodarskega razvoja Slovenije

Z opredeljevanjem in vnašanjem ciljev v pomembne družbene dokumente ti sami po sebi pomenijo novo kvaliteto in jih zato ni mogoče reducirati le na kvantitativne in kvalitativ-

ne spremenljivke, ki jih vsebujejo analize in prognoze; to pomeni, da je ena osnovnih značilnosti normativnega oziroma ciljnega pristopa pri usmerjanju družbenega razvoja v tem, da kvalitativne cilje predvsem ocenimo, manj natančno pa jih predvidimo.

Konkurenčnost države temelji na sposobnosti podjetij za učinkovito organiziranje in uporabo njihovih virov in na sposobnosti države oziroma vlade za izboljšanje konkurenčnega položaja države z izboljšanjem makroekonomske politike, delovanja trgov in razvojnih dejavnikov. Vlade posameznih držav se morajo odzivati na ekonomske ukrepe drugih držav. Oblikovanje strategije gospodarskega razvoja je sestavni del izboljševanja konkurenčnosti države na svetovnem gospodarskem prizorišču.

Vnašanje takih kvalitativnih ciljev, kot jih vsebujejo našti dokumenti, zahtevajo izpeljavo njihove funkcionalne hierarhije, s tem pa nosilec družbene moči omogočamo oceno:

- katere cilje je treba dosegati kratkoročno in katere dolgoročno;
- katere cilje lahko dosežemo, katerim pa se moramo odreči;

• strategije (prioritete) uresničevanja planskih ciljev, in ker ima vsak cilj več funkcionalnih hierarhij, ga lahko dosežemo različno.

Cilj strategije gospodarskega razvoja je kvalitativen, ne le kvantitativen, cilj pa tudi ni le stanje, temveč proces. Morebitne kvantitativne cilje je treba obravnavati relativno glede na druge države. Temeljni cilji strategije gospodarskega razvoja Slovenije so (11):

1. hitrejša gospodarska rast, s katero naj bi dohiteli razvite evropske države;
2. večja konkurenčnost slovenskega gospodarstva;
3. vključevanje v evropsko povezovanje;
4. trajni gospodarski razvoj z okoljskega, socialnega in nacionalno-kulturnega vidika.

Slovenija ne more vplivati na dogajanja v svetovnem gospodarstvu, lahko se le prilagaja tržnim razmeram in tokovom v svetovnem ter predvsem v evropskem gospodarstvu. V razvojnih okoliščinah svetovnega gospodarstva pa je uspešnost slovenskega gospodarstva odvisna tudi od uspešnosti domačega prestrukturiranja in od uspešnosti pri vodenju sprotne in razvojne ekonomske politike. Odvisna je tudi od hierarhije ciljev, ki omogočajo razvoj, in ne le »preživetje«.

Bogastvo manjših držav je izobraženost njenega prebivalstva.

Država skrbi tudi za razvoj dejavnikov gospodarskega razvoja, kot so kvaliteta delovne sile in tehnološki napredek, za gospodarsko infrastrukturo, okolje in socialno varnost.

Osrednja dejavnika gospodarskega razvoja pri danih naravnih virih sta človeški faktor in fizični kapital. Človeški faktor se povečuje z naraščanjem prebivalstva in delovne sile ter z izobraževanjem, strokovnim izpopolnjevanjem in delom. Fizični kapital pa se povečuje z investiranjem. Ta dva faktorja se v gospodarskem razvoju dopolnjujeta in deloma tudi zamenjujeta. Razvojna vsebina teh dveh faktorjev je tehnološki napredek in podjetništvo (12).

Prilaganje ali ustvarjanje pogojev razvoja

Prilaganju tržnim razmeram in tokovom v svetovnem ter evropskem gospodarstvu (kar je osnova dveh scenarijev gospodarskega razvoja Slovenije) ugovarjajo tisti makroekon-

Tabela 5. Kazalci razvitosti izobraževanja v letih 1985-1994

	1985/86	1990/91	1994/95
Osnovnošolsko izobraževanje			
število šol	830	822	821
število učencev	226.460	226.463	209.947
število učiteljev	13.512	14.695	15.168
število učencev na učitelja	16,8	15,4	13,8
Srednješolsko izobraževanje			
število šol	154	148	152
število učencev	83.111	94.576	102.745
število učiteljev	6.157	6.683	7.766
število učencev na učitelja	13,5	14,2	13,2
Visokošolsko izobraževanje			
število institucij	27	28	30
število študentov	29.601	33.565	43.249
število visokošolskega pedagoškega osebja			
za polni delovni čas	1.903	1.968	2.129
število študentov na učitelja	15,6	17,1	20,3
	1985	1990	1994
število diplomantov (VI + VII)	5.621	5.951	5.812
višja stopnja (VI.)	3.568	3.421	2.668
visoka stopnja (VII.)	2.053	2.530	3.144
podiplomske stopnje (VII./2)	342	587	737

Vir: Raziskave in razvoj, št. 6.05. Zavod za statistiko RS, Ljubljana 1994.

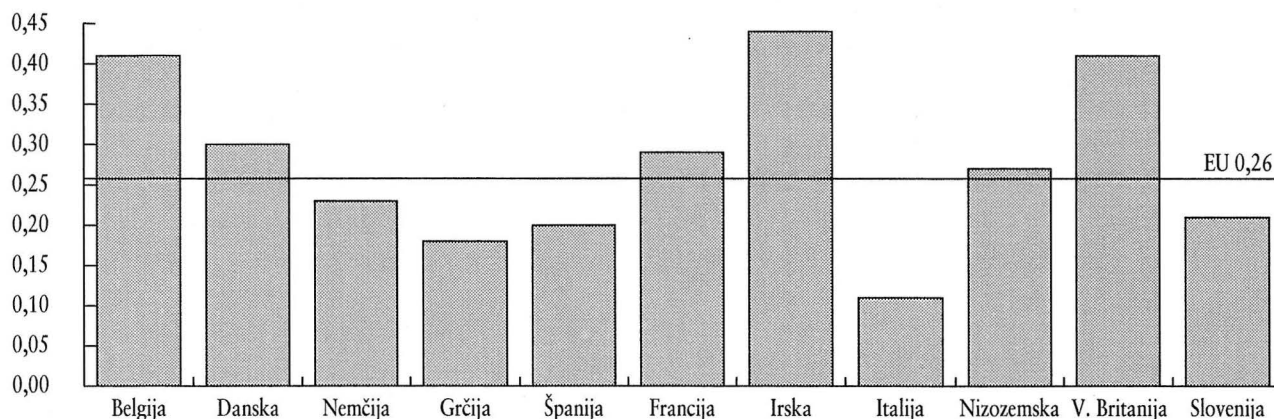
Slovenija v številkah, GZS, Ljubljana, 1995.

misti (13), ki zastopajo stališče, da je prihodnji razvoj Slovenije odvisen tudi od nje same oziroma od razvojnega angažiranja in prioritete, ki si jih postavljamo sami. Menijo, da v Sloveniji razvijamo preživetni tip kapitalizma, pri katerem so interesi lastnikov v nasprotju ne le z delom in znanjem, marveč pogosto tudi z managementom in celo z državo. Bistvo sodobnih sistemov je v tem, da je pri ustvarjanju in povečevanju razvojnih zmogljivosti podjetij, gospodarstva in celotne družbe vodstvo države in družbe zmožno razvijati skupen interes vseh teh skupin (socialni mir in zmanjševanje razlik, izobraževanje na vseh ravneh, vse večja informiranost, prenos tehnologije, inovacije itd.).

V manjših državah mora biti prebivalstvo zaradi omejenosti resursov čimbolj izobraženo, znanje pa čimbolj izkoriščeno. Slovenija v zadnjem desetletju malo vlaga v razvoj človeških virov. To je razvidno iz mednarodnih primerjav (graf 1) in tudi iz časovnih usmeritev razvitosti izobraževanja (tabela 5). Med drugim se kaže tudi v:

- zmanjševanju deleža BDP za RR (v zadnjih šestih letih se je zmanjšal proračun MZT za eno tretjino),

Graf 1: Razmerje med številom diplomantov in 23-letno populacijo

Vir: Key Data on Education in European Union, European Commission, Bruselj, Luksemburg, 1995, 35.

- zmanjšanem številu raziskovalcev (v zadnjih šestih letih jih je manj za 20 odstotkov),
- zmanjševanju pristojnosti (avtonomnosti) visokošolskih in raziskovalnih organizacij,
- neustreznem odzivanju na povečan vpis v visokošolske strokovne in univerzitetne programe (npr. število študentov na učitelja) itd.

Analize kadrovskega in materialnega stanja v Sloveniji kažejo znake in usmeritve ekstenzivnega razvoja ali pa nazadovanja (raziskovalci v poslovnem sektorju). To zahteva spremembe ciljne in upravljalne dejavnosti, ki so pomembne na univerzah in v raziskovalnih organizacijah ter v okolju.

Vsi navedeni podatki o materialnem in kadrovskem stanju v RR kažejo, da interesna hierarhija »oblasti« (DZ in vlada) ni verodostojna do lastnih normativnih razvojnih prioritet. Oblikuje se položaj razvojnega raziskovalstva, ki ni v funkciji razvoja in je tudi v nasprotju s percepcijo o vlogi in pomenu razvojnega raziskovalstva, kot jo razumejo državljani.

Graf 1: Razmerje med številom diplomantov in 23-letno populacijo

LITERATURA IN VIRI

- (1) Background Report Concluding the Technology/Economy Program (TEP). OECD, Pariz 1991, str. 244.
- (2) Bevc M., Kukar S., Rus V.: Izobraževanje in tehnološki razvoj, IER, Ljubljana 1987, str. 13–14.
- (3) Wood J.: A Comprehensive View of Long-term Educational Planning, Unesco, Pariz 1986, str. 8.

(4) Harbison F.: Educational Planning and Human Resources Development, Unesco, International Institute for Educational Planning, Pariz, 1967, str. 20–24.

(5) Bevc M., Kuzmin F., Pfajfar L.: Raziskovanje in razvijanje računalniških modelov za planiranje visokega šolstva, Poročilo raziskovalne naloge, Center za razvoj univerze, Ljubljana, 1988, str. 74.

(6) The Development of Higher Education Policy and Planning, MŠŠ, Bled, 1996.

(7) Bevc M., Kukar S., Rus V.: Citirani vir, str. 9–11.

(8) Bevc M., Kukar S., Rus V.: Citirani vir, str. 10.

(9) Pretnar S.: Prepad med razvitimi in nerazvitimi, Delo, SP, 26. 3. 1983.

(10) Svetlik I.: Postavljanje planskih ciljev, Usmerjanje družbenega razvoja, Univerzum, Ljubljana, 1981, str. 59.

(11) Senjur, M., Štiblar, F., Potočnik, J.: Strategija gospodarskega razvoja Slovenije; Približevanje Evropi – rast, konkurenčnost in integriranje, delovno gradivo, Zavod RS za makroekonomske analize in razvoj, Ljubljana, 1994, str. 67.

(12) Senjur M.: Gospodarski razvoj in razvojna ekonomika, Didakta, Radovljica, 1991, str. 112.

(13) Sočan L.: Brez trdne vizije, brez prave strategije, Kako lahko vplivamo na prihodnost Slovenije, Delo, SP, 2. 11. 1996, str. 30–31.

(14) Černetič M.: Factors having influence over the definition of researches employment requirements in Slovenia – an example of a small, open national economy, Analyse de systemes, Lyon, 1995, XXI. del, št. 4, str. 89–97.

(15) Citirana literatura in viri pri tabelah, shemah in grafih.